

Hercegovaèki križ

Autor Administrator

U
dobru Hrvati u zlu Hercegovci

Nino Raspudiæ,
Našarona ognjia

(...) S bukom koja se diže oko hercegovaèkoga lopova može se mjeriti samo
&utnja oko uspješnih hercegovaèkih poduzetnika koji su spasili tvornice i zaposlili stotine ljudi npr. u
Bjelovaru ili Osijeku.

Negativnomu imidžu Hercegovaca u hrvatskoj javnosti obilno je do-prinijelo nekoliko zadržalih, pri-mitivnih i priglupih likova
koji su, buduæi da odgovaraju stereotipnoj slici Hercegovca, uvijek dobrodošli gosti u antihercegovaèkim mediji-ma
(...)

Radosti èitanja antihercegovaèkoga tiska

Sredinom

tridesetih godina 20. stoljeæa, usred Berlina, u vrijeme zahuktavanja
antisemitske promidžbe, mladi je Židov
zatekao svoga djeda kako s užitkom èita nacistièki tisak. Na pitanje zaprepaštenoga unuka zašto
pored tolikih židovskih novina èita antisemitsku literaturu starac je
odgovorio: "Kada èitam naše novine, uhvati me tuga i jad – pišu o tome
kako smo jadni, prokleti, bez doma i domovine, progonjeni, svi nas mrze i rade
nam o glavi. A u ovim nacistièkim novinama pišu kako smo svi bogati i moæni
krvop-ije. kako držimo banke, financije, politiku, kulturu, znanost, da svim krademo
i sve kontroliramo - pa mi doðemilo... Pa zašto bih onda èitao ig tisak?"

Prema

sliènome obrascu, jako uživam prateæi antihercegovaèke mitske konstrukcije u
dijelu medija u Republici Hrvatskoj. Upravo kada pomislim kako je neobièno da
osoba hercegovaèkoga podrijetla nikada nije bila ni predsjednik republike, ni
predsjednik Vlade i predsjednik Sabora Republike Hrvatske, niti je ikada
Hercegovac bio na èelu jedne od dvije najjaæe politièke stranke u RH, proèitam
da su Hercegovci devedesetih bili apsolutni vladari Hrvatske, a i da danas
nije bitno drukèije - pa mi bude lakše.

Kada se s
tugom sjetim svih hercegovaca koji su izginuli za Hrvatsku eda bi se danas

njihovim obiteljima govorilo da uèe loviti ribu i to gledajuæi prema Sarajevu, proèitam da su svi Hercegovci masno profitirali od Domovinskoga rata - pa mi opet bude lakše.

Ili, kada

pomislim na to da je pred rat èak i Vojislav Šešelj u maksimalistièkim zahtjevima prema teritoriju RH, a da i ne govorimo o Aliji Izetbegoviæu, "da-vao" Hrvatskoj dio Hercegovine naseljen Hrvatima, shvaæam svu "mudrost" antihercegovaèkih mi-silaca koji tvrde da je radi istoga tog dijela Hercegovine Źrtvovana i Posavina i Bosna i Vukovar i sve što se ikada igdje moglo Źrtvovati.

Sve Źrtve i sva

patnja prouzroèeni su tako zarad pripojenja hrvatske Hercegovine Hrvatskoj. A za èinje-nicu da se to pripojenje, radi kojega su zli Hercegovci uspjeli postiaæi da se sve ostalo Źrtvuje, nije dogodilo, kriva je opet hrvatska hercegovaèka politika. Koja je samoj sebi u tim kombinacijama dala manje nego što joj 'Je davao Vojislav Šešeli. Unatoè svemu, lijepo je proèitati kako su svi drugi Źrtvovani radi nas. Kada veæ nismo dobili ništa, da nas grije ba-rem ta spoznaja.

Imaginarni Hercegovac

"Hercegovac"

se u navedenim medijskim konstrukcijama bez iznimke prikazuje kao epski nastro-jen, ruralni katolièki desnièar. Veliki Hrvat i još veæi lopov. No, gdje su tu Hrvatine kao što je Vuk Draškoviæ i Rusmir Mahmutèehajiæ? Ili de-snièari poput Ante Markoviæa ili Predraga Matvejeviæa? Ili HDZ ovcu poput trolista Milan Bandiæ- Ljubo Jurèiæ-Josip Leko? Nadalje, kako to da je ta epska primitivna jazbina dala najveæe lirске pjesnike hrvatske, srpske i bošnjaèke knji-Źevnosti - Antuna Branka Šimiæa, Aleksu Šantiæa, Maka Dizdara? Ili zašto se "Zagrebaèka škola crta-nog filma" ne zove "Hercegovaèka škola crtanog filma" buduæi da je njezin utemeljitelj i najistaknutiji predstavnik Bileæanin i oskarovac Dušan Vukotia? Ili kako to da se nikada ne spominje da je doajen zagrebaèkoga novinarstva Veselko TenŹera - Hercegovac?

Nasuprot

navedenima, hercego-vaèko se podrijetlo redovito napo-minje uza svakoga našeg zemljaka koji se proslavi primitivizmom ili kriminalom. Dok npr. uz juniorske uspjehe tenisaèa Marina Èiliæa nije stajao novinski naslov "Hercegovac osvojio Roland Garros" veæ "Hrvat osvojio Roland Garros". O nogomet-noj reprezentaciji da i ne govorimo. Dakle, kao što je jedan mudari ze-mljak nedavno primijetio - u dobru Hrvati, u zlu Hercegovci! Posljednji je primjer nedavno odavanje poèa-sti Petru Hercegu, zvanomu Toniæ, iz Prologa - Opæina Ljubuški, amerièkoga vojnog heroja strada-loga u Pearl Harboru. Govoreæi o tome "amerièkom heroju hrvatskog porijekla", trenutni predsjednik Republike Hrvatske ogrebao se o slavu našega Ljubušaka, naravno prešuæujuæi njegovo hercegovaèko podrijetlo, i u govoru na nosaèu zrakoplova Interpid amerièkim do-maæinima istaknuo kako "smo bili na istoj strani u

Drugom svjetskom ratu" Tako je Hercegovac poslužio i kao spona stranama pola stoljeća suprotstavljenima u "hladnom ratu".

Uza sve navedeno, znakovito je da se u Republici Hrvatskoj nikada ne govori o "istarskoj", "zagorskoj", "dalmatinskoj" i sl. mafiji u tranziciji-poharanome gospodarstvu. O tome se počelo devedesetih bilo s Inom, TDR-om, Zagrebačkom bankom, Telekomom, brodograditeljima... Ali se o nekoliko hercegovačkih riba srednje, čak i sitne, kategorije godinama govorilo u toj mjeri da se stjecao dojam da su njihovi marginalni lopovluci ključni za gospodarsko osiromašenje zemlje.

S bukom koja se diže oko hercegovačkoga lopova može se mjeriti samo utnja oko uspjeha njihovih hercegovačkih poduzetnika koji su spasili tvornice i zaposlili stotine ljudi npr. u Bjelovaru ili Osijeku. Negativnomu imidžu Hercegovaca u hrvatskoj javnosti obilno je doprinijelo nekoliko zadirganih, primitivnih i priglupih likova koji su, budući da odgovaraju stereotipnoj slici Hercegovca, uvijek dobrodošli gosti u antihercegovačkim medijima. Njima su sva vrata, tj. svi ekrani otvoreni, da pričaju, tj. blamiraju sebe i Hercegovinu kao njezini samozvani "glasnogovornici" o čemu god hoće. Inteligentan, kultiviran i elokventan Hercegovac, poput čuvenoga iz Loch Nessa, nikada u tim medijima nije spomenut ni kao mogućnost, a kamoli da bi se pojavio.

Ako je Hercegovac definiran kao primitivac kockaste glave, koji se nakrao na račun hrvatske sirotinje pa sada živi u vileti i vozi najnoviji mercedes, iz kojega kroči u mokasi i bijeloj jakni pa se, dok mu kilo zlata zvecka oko ušiju i čačkalica viri između rijetkih zuba, ubacuje preko reda podijeli lažnu ratnu invalidni-ku, a vi ste, nasuprot tomu, možda izigrani radnik, prevareni branitelj, vođa prastaroga Golfa II, ne slušate narodnjake, doktor ste znanosti ili vješt podstanar u Zagrebu u kojemu potražite radite već četrdeset godina i nikada se niste prošetali ni u tramvaju - krivica je ovdje u vama. Ili otiđite na DNK analizu, pa se uvjerite da je riječ o zabuni i da vi u stvari niste Hercegovac, ili vi ne postojite - vi ste izmišljeni lik, a stereotipni Hercegovac iz medija je stvarnost.

Gdje je Hercegovina?

Da prosječnog antihercegovca upitate se sve pripada Hercegovini, vjerojatno ne bi znao odgovoriti. Hercegovina je u tim glavama po-najprije jedan imaginarni prostor za projiciranje vlastitih frustracija, ne samo poput pojmova Balkana ili Balkanca, koji su "Zapadnjaku", u ovome slučaju fašistoidnomu hrvatskom malograđaninu, potrebni da bi se on, odmjeravajući se o ta-kvu konstrukciju, osjećao kulturno, politički i fin. On otprilike zna gdje se Hercegovina nalazi, ali mu njezine granice nisu posve jasne. Tako im se "Hercegovina" često proteže i na dalmatinsku Zagoru pa čak i cijeli dinarsko-karavanski prostor i sjever - na ono što je nedavno Denis Kuljić, prvo pero antihercegovačke histerije, razočaran izbornim rezultatima, nazvao "Istočnom Hrvatskom", što je, znakovito, obuhvaćalo sve istočno i južno od linije Virovitica-Karlovac - Karlobag, gdje obitavaju Hrvati njemu mrske

političke orijentacije. Kuljić je uveo i pojam "političkog Hercegovca" - to su svi zlikovci hr-vatske tranzicije, pa i oni koji nisu (kao i to većina i nije) podrijetlom iz Hercegovine. Tako se ne morate zva-ti Vladimir Hercegovac da biste bili "politički Hercegovac".

Pri svemu tome

potpuno se gubi iz vida da je Hercegovina znatno iira i arenija. Da u njoj žive ne samo Hrvati već i Srbi i Bošnjaci- Muslimani. Da Hercegovina nije samo i krti kamenjar već i plodna dolina Neretve, da je Hercegovina dobrim dijelom i urbana - Mostar je npr. jo i u austrougarsko vrijeme bio industrijaliziran, imao je i rud-nik i tvornice, i željeznicu i sindi-kate, i kino i hotele.

Antihercezi ne znaju da je Hercegovina Europa u malome, da se u njoj može i skijati i kupati u moru, da Hercegovina npr. ima najbolje i najvije regionalne internetske portale u ovome dijelu Europe (a nekada su se izrugivali hercegovskom ažurnom praenju tehnologije u vrijeme prvih mobite-la, koje danas svi nose...).

Hercegovina je, ponajprije, ras-prena, rasuta zemlja - u njezinim ljudima u Argentini i u Australiji, po njemačkim bau-telama i Zagre-baekome sveuili-tu, stvarna je u Federaciji BiH i Republici Srpskoj, virtualna je na poskok.info i blje-sak.info, ona je, većim dijelom svoje povijesti bila obezglavljena zemlja, bez prave elite koja bi njezine resur-se znala usmjeriti za njezine ciljeve, kako Hercegovina ne bi zauvijek punila druge vojske, gradila tuđe ceste i gradove, osvajala drugima priznanja i bodove, a istovremeno služila kao otiraè za svaèije fru-stracije. Hercegovina, kao nikada u cjelini svojih potencijala potpuno realizirana, ali i nikada ni potpuno poražena zemlja, stoga jo i uvijek ostaje mitski, nedosanjani san nje-zinoj rasutoj djeci, ali i kamen u ci-peli njezinim mrziteljima.

Širenje Hercegovine i pristupni pregovori

Hercegovina

je tamo gdje pre-staje Bosna i poèinje svijet usmje-ren Mediteranu. No, određivanje te sjeverne granice veliki je unutar-hercegovski problem. Novija povijesna iskustva - aktivno potiranje Hercegovine i hercegovskog identiteta, od bo-njačke nacionalne elite kao "remetilačkoga faktora" unutar "jedinственe Bosne" i njezine neprekinute "državne historije"; psivno negiranje od srpske nacionalne elite usredotoèene na Republiku Srpsku i iskljuèivo nacionalni identitet unutar kojega svaki regionalni gubi na važnosti; hvatanje za Hercegovinu kao zadnju slamku spasa pred bosanskom/bo-njačkom majorizacijom u BiH od hrvatske političke elite- možda æe dovesti do korjenita definiranja pojma "Hercegovina”.

Postojeæe

težnje èini se vode u tome smjeru da æe kao jedini ponosni ba-tinici humske i Hercegovne zemlje ostati ovdašnji Hrvati, pri èemu æe Hercegovina dobiti šire znaenje, u

smislu onoga što je u kratkome povijesnom trenutku bila Herceg-Bosna. Na isti način na koji je npr. uža jezgra stare Crne Gore prenijela svoje ime i na istočnoj obali, na područje na kojega se proširila.

Ako se ostvari

takav novohercegovački scenarij, vjerojatno neće biti nikakvih materijalnih prepreka za

otvaranje pristupnih pregovora za

Duvnjake i Livnjake oko ulaska u hercegovačko-dinarsku zajednicu u istočnom smislu.

S Duvnjacima, kao zemljopisno bližima "Staroj Hercegovini", taj bi

proces i bio bezbolniji. No, postavlja se pitanje, nakon što jednoga dana Općina

Tomislavgrad bude primljena u

Hercegovačku Uniju, hoće li u sljedećem koraku proširenja Unije na Livno,

stari duvanjsko-livanjski animoziteti

rezultirati duvanjskim vetom na

livanjske pristupne pregovore, poput slovenskoga zaustavljanja RH na putu prema

Europskoj Uniji? Bi li stoga proces otvaranja

pojedinih poglavlja unutar pregovora za

za pristupanje Hercegovačkoj Uniji

trebao teći paralelno za Livnjake i

Duvnjake? A Kupres? Hoće li Kupres postati hercegovački Island, koji će pristupiti tek kada ga pogodi

recesija, ili će se postaviti kao gorda

Norveška? Sjevernije s proširenjem Hercegovine ne bi bilo li. Sjevernije je već Sjeverni pol. Medvjedi

i eskimi.....

* * * * *

Ne mogu, dajti čitatelji, ne iskoristiti mogućnost da kao urednik prokometiram ovaj briljantni tekst. Tekst koji odiše humorom a ne može sakriti tugu, u kome ipak prevladava optimizam i vedrina... Bez čega se, vjerojatno, ni kroz dugu povijest ne bi izdržalo. Svojevremeno je jedno slično razmatranje, jednako lijepo i nadahnuto napisano poznati književnik i novinar Slobodne Dalmacije Petar Milošević; stavio pod naslov Hercegovački križ, čime sam se poslužio ovom prilikom i nadam se da se neće ljutiti zbog toga.

Odkud ta sotonizacija Hercegovaca? Sjećam se, bila je 1992. g., dobar dio Hrvatske u plamenu, Zagreb u mraku i u skloništu, a na mojoj zgradi jedno jutro grafit: "Vratite nam S. evo vam Hercegovci" Otprilike, tada je počelo. I pitao sam se kao i mnogi drugi: "Pa kako to? Zašto? Zašto?" Zapravo, odgovor i nije tako teško ko zna. Ali, najjasnije, kristalno jasno, bilo mi je kada sam s prijateljima obišao Spomen groblje poginulih branitelja Vukovara: tisuće bijelih križeva i prezimena nekako dobro poznata. Gotovo svako drugo Matić, Sablić, Perković, Zadro, Suić, Bagarić...

G. Antić